

Fecske Milán

élete, jó sora és viszontagságai

Egy motoros riksával a folyóhoz vitettem magam, mert Váránási lelke a Gangesz, ami itt már vagy egy kilométer széles. A folyón ladikok, kis halászhajók, lakóhajók, a part mellett a vízben meg emberek ezrei. Valami szertartás keretében kancsóból vizet locsolnak a fejükre, néhányan még a szájukat is öblögetik a folyó vizével, mások szappannal dörzsölik magukat, az asszonyok mosnak, gyerekek fröcskölik egymást, az öregek meg a sekély vízben heverve áztatják testüket, keléseiket.

A parton tolong a tömeg, ünnepelnek, házasuló párok érkeznek, valami vallási szertartást végeznek, kriketteznek, árusok kínálják csecsebecséiket, zarándokok és turisták báméskodnak, sétálgatnak. Hatalmas lépcsősorok váltogatják egymást, melyeket ghatoknak neveznek. A lépcsőkön ezrek üldögélnek, a nők színes szárikban, férfiak fehér dóthikban és kurtákban, de olykor csupán egy apró ágyékkötőt viselnek. A szent emberek, a szadhuk, meg anyaszült meztelenül gubbasztanak törökülésben.

A lépcsősorok mögött csipkés tornyok, beton lapostető, romos kastélyok, élénkre festett házak, erődszerű épületek függőleges falakkal. A paloták mögött sikátorok, szeméttel, vörös köpetekkel, rühes kutyákkal, sovány zebukkal, meztelen gyerekekkel, koldusokkal és nyomorékokkal.

Na, Fecske, láttál te már ezt-azt, de ez ezek a színek, szagok, a tömeg és a folyam hullámszája, ez a folytonos ricsaj! Hát, ilyet még nem!

A város fölfedezését a vízen kezdtem. Az egyik partszakaszon sorban várakoztak evezőseikkel a bérelhető ladikok.

– Who speaks English? – kiabáltam a partról, mire az összes csónakos föltartotta a kezét.

– II I! I!

Azán mikor feltettem nekik néhány kérdést, kiderült, ha megírnák egyszer az életrajzukat, hát nem az lenne a címe, hogy *Az igazmondó*. De értettem én, sok a ladik, kevés a fizetőképes vendég. Mire egyik, azzal a sajátos indiai kiejtéssel, de amúgy ékes angolsággal odakiáltott nekem.

– Uram, itt csak én tudok angolul! Ezek csak mondják. Jöjjön hozzám, nem bánja meg. Iskolázott ember vagyok, tőlem kérdezhet bármit.

Hamar megegyeztünk az árban és az időben, beugrottam mellé, és már lökte is el a csónakját a szomszédjától, aki sötét tekintettel nézett ránk. Mikor eltávolodtunk a parttól, behúzta az evezőket, és teátrálisan körbemutatott.

– A Gangesz szent, mert maga a teljesség. Mert Brahma, az alkotás, Siva a rombolás és Visnu a megőrzés isteneinek közös alkotása. A földre, a látható világba, a láthatatlan égi forrásból folyik alá. Ezért hideg a vize. Tiszta, soha nem poshad, ereje végtelen. Sziklatömböket morzsol porrá, hogy gazdag ásványi anyaggal termékenyítse meg a partvidékét – mondta bevezetőül, aztán megint evezni kezdett, azzal, hogy megmutatja nekem a legfontosabb ghatokat.

Közben jelezte, hogy szólítsam Dzsaváharlálnak, és miközben kimondta a nevét, kezét a szívére tette, és kissé meghajtotta magát.

– Nyolcvannyalc ghatja van Váránaszinnak, ezek a palotáktól a folyóba vezető széles és magas lépcsősorok, melyek alján fürdözhetünk, vagy szertartást végezhetünk, vagy pudzsát ajánlhatunk föl isteneiknek. Kivéve azt a két ghatot, melyek kizárólag a halottak hamvasztásának helyszínei. Ezek a Manikarnika és a Harishchandra.

Csak mondta, és mondta, miközben mutogatott, és mindenféle mondákkal, hiedelmekkel traktált. Ekkor karnyújtásira tőlem egy méretes jutazsák úszott. Ha kinyúlok érte, még el is érem. A zsák közepe kidudorodott, elől és hátul meg belemerült a vízbe.

– Dzsaváharlál, nézd, valamelyik hajóról eshetett le ez a csomag! – mutattam neki.

– Nem, ez egy hulla – mondta, mintha ez a legtermészetesebb dolog lenne.

– De hát ti elégetitek a hulláitokat! – kiáltottam rémülten, mert egyre közelebb úszott hozzánk a zsákba varrt test. Most már értettem, nyilván felfúvódtak a belei, az emelte ki a testét, a feje és a lába meg a víz színe alatt úsztak.

– Általában – bólintott –, de a csecsemőket, terhes nőket, a szent embereket, meg akiket kígyó mart meg, azokat zsákba varrják, és a vízbe temetik.

– De miért?

– Hogyhogy miért? Mert már évezredek óta így csináljuk – mondta, aztán hallgatunk egy darabig.

Ne keresd többé Indiában a dolgok okát, Milán, csak figyelj, és csodálkozz!, mondtam magamnak.

A nagyobb halottégető ghatnál, a Manikarnikánál kértem, hogy álljon meg, kifizetem majd a túlórát, mert éppen égetéshez készültek. Egy stég oszlopához kötötte a csónakot, és intett, hogy kövessem. A lépcsősor itt nem volt olyan magas, előtte pedig homokos fövény terült el, ahol az égetések folytak. Ezen átvágva, alig ötven méterre a ceremónia színhelyétől egy kockaalakú épületbe mentünk, aminek az emeletén egy nyitott teraszon teaházat alakítottak ki. Kísérőm ennél jobb helyet nem is választhatott volna. Mintha az Operaház királyi páholyában ülnénk, csak ezt aranyozott korlát helyett rozsdás vasrudak határoltak, és persze az előadás is az igazi életről, pontosabban: az igazi halálról szólt.

Az étetés fővenyén mindenhol farakások, még a szomszéd épületek teraszain, udvarán is felhalmozott száraz farönkök. A mélyhangon pöfögő motoroshajók is folyton szállították ide a fát.

– Mit iszol, Dzsaváharlál? A vendégem vagy. És amíg itt ülünk, ugyanazt fizetem, mintha a csónakáznánk – mondtam, mert egyrészt csak néhány rúpia volt az óránkénti viteldíj, másrészt, mert éreztem, hogy ha ügyes leszek, talán olyan titkokba is bepillantathatok Kháronom segítségével, amikhez egy turista csak ritkán férhet hozzá.

Ő csájt ivott, tejes teát mindenféle fűszerekkel, fahéjjal, gyömbérrel, szegfűszeggel, én meg kólát kértem, aminek felnyitása előtt ellenőriztem a kupakját, hogy érintetlen-e. A fém bögréembe töltöttem, ami mindig az övemem lógott.

Egy máglya megrakását éppen akkor fejezték be, volt vagy két méter magas. Érkezett a menet, cipelték a hordozható ravatalt, mindenki fehérben, úgy látszik itt a fehér a gyász színe. Aranyszállal átszótt takaró alatt feküdt a halott, aztán lekerült a terítő, látom, középkorú nő, a talpa pirosra festve. A rokonai felnyalábolták, és rituális mozdulatokkal ötször megmerítették a Gangeszben. Én tátott szájjal figyeltem a számomra hátborzongató szertartást, csónakosom meg engem nézett. Látva, milyen értetlenül bámulom az eseményeket, olykor egy-egy szóval magyarázta a történeteket.

– A Gangesz lemossa a bűnöket – mondta.

A halottat a máglyára helyezték, a szájába valami kenőcsöt tettek, a testét is többhelyen bekenték ugyanezzel, de még a máglyát is megkenték itt-ott.

– Ghí. Tisztított vaj.

– Vajjal kenik?

– A ghí megtisztítja a testet.

Aztán megfordították, mint az én zsákos hullámat, hogy arccal lefelé feküdjön utolsó földi ágyán. A rokonok tömjénnel füstölték, és színes virágokat szórtak a testre, meg a farakásra.

– Mindjárt jönnek a kecskék – mondta Dzsaváharlál.

És valóban, három kecske is rohant a máglya felé, hogy leegye a virágokat, de az égető emberek már alá is gyűjtöttak, ezért az állatok csak néhány világítóan sárga és vörös virágot tudtak megkaparintani.

Föllobbant a tűz, és meglepően gyorsan futottak szét a lángok farakáson, talán, mert valami port szórtak a munkások a lángok közé. Láttam a nő haját, vékony lábszárát, a talpa pirosát, és ahogy égett a tűz, a test olvadni kezdett. Nem tudok jobb szót erre. Nem reccsent, tört, szakadt, hanem, mint egy viaszbábú, lassan olvadozott. Ekkor jöttem rá, milyen jó, hogy nem a hátára fektették, mert ha látom az arcát is, ahogy mállik szét, az olyan lett volna, mintha grimaszolna, mintha érzelmeket mutatna. Egy darabig biztosan ezzel a széteső, elfolyó, torz arccal álmodtam volna.

Ekkor hirtelen az egyik lába térdnél behajlott, égnek állt a lábszára, mint egy felkiáltójel magasodott ki az égő farakásból. Aztán a másik lába is behajlott, már két felkiáltójel meredezett a máglya fölött. Ekkor az egyik munkás egy husággal visszanyomta őket. Én meg ijedten fölkiáltottam, mire Dzsaváharlál megjegyezte.

– Hogy jobban égjen. A csontok nehezen égnek el. Ha otthagyja, akkor a végén a hamuban épp lábszárcsontok maradnak.

Tárgyilagosan adta elő ezt, ahogy Margit néném a szomszédnak a mákospatkó helyes sütését magyarázta volna. Néztem a gyászolók arcát, azok is inkább érdeklődő figyelemmel, mintsem megrendüléssel követték a kedves rokon sülését. Pár szót váltottak egy-

mással, de a gesztusaik alapján, az is olyanfélének tűnt, hogy: „Ügyesen megrakták ezek a fiúk a máglyát” meg hogy: „Egészen rendesen sül le a nénikénkről a hús meg a zsír.” És valóban! Úgy tíz perc alatt leégett a bőr, a hús, a keveske zsír a csontokról. Különös, hogy a fehér lábszárak nem lettek kormosak, szinte világítottak a lángok vöröse között.

A munkások olykor égést segítő port szórtak a tűzre, a rokonok meg valami monoton dalba kezdtek. Mellettük fát vásárolt a következő gyásznép, hogy építhessék az ő máglyájukat is. Higgadtan, hangosan alkudoztak, ahogy egyébként is szoktak. A lép-csókról meg jelentős tömeg figyelte az eseményeket.

Mi némán néztük, ahogy egyre alacsonyabb lett a rakás, egy idő után a csontok már a földön égtek. Mindenféle furcsa gondolatom támadt, még az is eszembe jutott, hogy hogyan fog Teróka sikongatni, Zsák meg hülye poénokat elsütni, mikor elmesélem ezt Pepe kocsmájában.

Végül csak a szürke por meg néhány csont maradt. Ekkor egy idősebb férfi fölkapott egy jó nagy husángot, és vadul csépelni kezdte a csontokat. Főleg a koponyát, ami addig majdnem egyben maradt. Dzsaváharlálra pillantottam, hogy kétségbeesésében talán megőrült az öreg. De ő megnyugtatóan.

– Hogy a lélek szabadon távozhasson.

Mikor befejezte a legöregebb rokon a csonttörést, hoztak neki a Gangeszből egy korsó vizet, amit a válla fölött a hamvakra öntött, aztán maga mögé dobta az agyagkorsót, ami összetört.

– A halott és a család között a rokoni kapcsolat ezzel megszűnt. Az asszony lelkét többé semmi sem köti ehhez a világhoz – magyarázta Dzsaváharlál.

A munkások a rokonságnak valami kapaféléket hoztak, amivel azok a folyóba kezdték kotorgatni a hamut és a csontmaradványokat. Mikor megvoltak ezzel, egymással beszélgetve, majdhogynem vidáman távoztak.

– Nem is siratják? – kérdeztem.

– Hát, mit sirassanak? Véget ért ez az élete, de majd újra érkezik egy másikban. Ha csak nem annyira szerencsés, hogy eljutott végre a nirvánába. Megszabadult a szenvedés állapotaitól, és örök egységbe került Istennel.

– Szóval lehet, hogy végleg megszűnt, nem kell visszajönnie?

– Dehogyan! Nem megszűnt, csupán megszabadult a szenvedésekkel teli életei körforgásától.

Ezen elgondolkodtam, hogy én bizony szeretek élni, és ha halálom után a legkisebb esélyem lenne rá, hogy visszajöhetek ide, hát én semmiképpen sem vágnék arra a semmittevésre ott a nirvánába. Igaz, a keresztények mennyországánál az se lehet unalmasabb. Mikor itt tartottam, látom, ahogy a rokonok eltűntek, a munkások a leg gondosabb gereblyezésbe kezdtek a máglya helyén.

– Ezek aztán alapos munkát végeznek! – bólintottam elismerően.

– Ezek most nem dolgoznak, hanem szerencsét próbálnak.

Mikor észrevette, hogy nem értem, megkérdezte.

– Ugye, látott már az úr amerikai filmekben aranyásókat?

Bólintottam.

– Na, ezek is ezt csinálják. Aranyfogat, ezüst- vagy aranyékszert keresnek. Hátha volt az asszonyon ilyen, mert akkor az olvadt fémet megtalálják a homokban. Ilyenek ezek az érinthetetlenek – legyintett.

– Az mi?

– Nem fontos – legyintett megint.

Úgy látszik, Fecske, itt semmi nem az, aminek látod, örülhetsz, hogy ilyen ügyes révész akadt ebben a színpompás alvilágban. De zavart, hogy ezúttal – igaz először – nem válaszolt a fickó.

Hogy vége lett a ceremóniának csónakosom az órájára pillantott, én meg mondtam neki, hogy nem kell sietnie, ahogy ígértem, kifizetem a velem töltött idejét. Igyon még egy csájt.

– Dzsaváharlál, miért tudsz te angolul, a többiek meg nem?

– Mert én egy brachmin családból származom, jó iskolába jártam a szüleim. De mikor tizenhat éves voltam, apám cége tönkrement, és hamarosan meg is halt, nekem meg dolgoznom kellett volna. De csak olyan munkát kaptam, amit szégyelltem a városomban. Inkább elszöktem.

– Milyen munkát?

– Beállni valami kézműveshez.

– És ez jobb annál, hogy most itt evezel?

– Jobb. Mert ott egy vájsza lakatos segédje lennék, később magam is lakatos, brahmin létemre. Ezt az egész város tudná, itt meg nincs főnököm, és a többi hajóssal sincs kapcsolat. Nem barátkozom velük.

– Nem is tudják, hogy te brahmin vagy?

– Szerintem tudják, de nem ismerték tiszteletreméltó apámat, nem tudják, hol él anyám, meg a húgaim. És a családomnak se kell szégyenkeznie a város előtt miattam. Nem tudják, hol élek, mit csinálok.

– Hogy is vannak ezek a kasztok? – kérdeztem óvatosan, mert tudtam, nem szívesen beszélnek erről az indiaiak, és az útikönyvek is csak szőrmentén említették a témát. – Úgy tudom, az alkotmányotok tiltja.

– Tiltja, tiltja, de nem tudom, mit szólnának azok a képviselő urak, akik állandóan fölszólalnak a kasztrendszer ellen, ha a szakácsuk egy pária lenne. De ha csak egyszer is enniük kellene egy ilyen érinthetetlen készítmény ételből. Adják a lányukat hozzá egy érinthetetlenhez. De akár csak egy alsóbb kasztbélihez, akkor majd hiszek nekik! – fakadt ki váratlan indulattal.

Na, Fecske, itt a te embered! Ez olyan, mint amikor a csatában „nyelvet fognak”, amikor az ellenséges katona elkezd beszélni a saját seregéről. Csak légy óvatos!, mondtam magamnak, és megkérdeztem.

– Dzsaváharlál barátom, hallottam én ezekről a kasztokról valamit, de bevallom neked, nem nagyon értem.

– Mi beleszületünk egy kasztba, azán ebben az életünkben ott is maradunk. Nincs átjárás. Ha ezt tudomásul veszed, és nem lázadsz, akkor az új életedben elnyered a jutalmad.

– De hát te is lázadtál!

– Én nem lázadtam, csak elhagytam azt a kisvárost, ahol mindenki ismert. Egy brahmin is dolgozhat sokfélét, én csak azt nem akartam, hogy otthon lássák ezt.

– És milyen kasztok vannak?

– Több száz is van, de ezek a négy fő kasztba tartoznak. A *brachmin*, a papok rendje, a *ksatrija*, az uralkodók, lovagok vagy katonák kasztja, a *vaisja*, a földművesek, kereskedők kasztja és a *súdra* mega a munkásoké, szolgáké.

– És a páriák?

– Ők a kasztokon kívül vannak. A falvakban csak a településen kívül élhetnek, régebben csengőt kellett a nyakukba kötniük, hogy vigyázzon mindenki magára, ha jön közülük valaki.

– Mire vigyázzon?

– A pária árnyéka sem érinthetett meg egy falusit, még egy sudrát sem. Köpőcsészét kellett vinniük magukkal, mert nem szennyezheték be a falu földjét.

– És miért engedték be őket a faluba?

– Ők nyúzták a döglött állatok bőrét, meg ők szedték össze a faluban az emberek ürülékét. A tehenekét nem, mert azt felhasználták a parasztok. De az emberi fekáliát nekik kellett naponta kivinniük a faluból, ezért aztán dobtak nekik valami ételmaradékot. Azt ették.

– És ma is?

– Nem, de hamar kiderül rólok, hogy páriák, és akkor ma se könnyű nekik.

– Akkor mit dolgozhatnak?

– Például itt Váránasziban égetőemberek, de a nagyvárosokban tízezerrel főleg a csatornázási vállalatoknál dolgoznak. Pucolják a csatornákat. Meg hát a vécéket takarítják, mondjuk a szállodákban.

– És te most mi vagy, hogy csónakos lettél?

– Hát brahmin, mi lennék? Aki olyan munkát végzek, amit a vaisják szoktak, de attól még brahmin maradtam.

– Feleség?

– Az még nincs, de lesz! – mondta határozottan. – Gyűjtöm a pénzt, hamarosan veszek egy motort a csónakra, aztán egy nagyobb hajót, amivel már külföldi csoportokat tudok vinni. Abban van a pénz, és akkor majd megnősülök.

A csónakos itt elhallgatott, hosszan nézett maga elé, csak utána folytatta.

– Akkor összegyűjtenék még egy csónakra, fölvennék egy embert, aki azzal vinné a kirándulókat...

– És hogyan keresel magadnak asszonyt? – szakítottam félbe, mielőtt álmodozásában egy egész hajóflottáig jut.

Elkomorodott, látszott, eltaláltam az érzékeny pontját. Végül belekezdett.

– Tudod, Milan úr, nálunk a szülők keresik meg a gyerekeik házastársát. A brahminok meg a ksatriják, de még a jobbmódú vaisják is, föladnak egy újsághirdetést: A delhi műszaki egyetemen végzett brahmin fiúknak keresünk hozzáillő, brahmin lányt, aki... és a többi, és a többi.

– Beírják, hogy melyik kaszthoz tartozót keresnek?

– Persze, hogy beírják! Hát csak a kasztunkon belül házasodhatnak.

– És te is így fogsz?

Megint sóhajtozott egy kicsit, aztán bólintót.

– Még az alsóbb kasztbéli szülők sem engednék, hogy elvegyem a lányukat. Csak a kaszton belülről lehet házasodni.

– Akkor neked így kellene meghirdetned magad: Árva, hajóflottát üzemeltető brahmin fiú keresi árva brahmin lány ismeretségét házasság céljából.

– Igen, valahogy így kellene – nevetett Dzsaváharlál, aztán én is vele nevettem. Ekkor megérkezett a következő temetési menet, és elcsendesedtünk.

– Dzsaváharlál, akkor te elégedett vagy az életeddel?

– Azt hiszem, igen.

– Úgy látom, bízol is a jövődben.

– Teljességgel – felelte.

Kifizettem, megköszöntem a kalauzolást, és búcsúzóul hosszan ráztuk egymás kezét.

Sétálgattam a koszos utcákon, de eközben folyton a hullágető páriákon járt az eszem. Vissza is mentem a Manikarnika ghathoz. A következő máglya már szinte teljesen leégett. A munkások a tűztől kissé távolabb, egy csoportban állogáltak, most már csak akkor akad dolguk, ha a rokonok elmentek, és indulhat a kincskeresés.

Mindegyik egészen sötét bőrű fiatal férfi volt. Izmos karjuk, széles arcuk izzadtan csillogott a cipekedéstől meg a tűztől, ahol az imént még dolgoztak. Tudtam, nem zavarnak el, mert azt már megfigyeltem, hogy az egyszerű emberek, mikor látták szőkésbarna hajam, világos bőröm, nyúlánk termetem, gyakran rám mosolyogtak. A gyerekek körülugráltak, olykor fiatalabb párok megkértek, fényképezkedjek le velük. Szóval egzotikus figurának számítottam.

Mosolyogva intettem a munkásoknak, mire nevetgélve visszaintettek. A szomszédos ház apró boltjába szaladtam, és vettem két nagyüveg hideg kólát. Odaadtam nekik, hajlongva köszönték, és a palackokat egymásnak adogatva ittak. Hatan voltak, egy perc alatt elfogyott a kóla. Ekkor már odamerészkedtek mellém, és kiderült, mindegyik beszél néhány szót angolul. Odavitték egy rönkhöz, hogy emeljem meg, milyen nehéz. Aztán az izmaikat mutogatták nevetgélve.

Mikor a fehérhús gyászmenet elvonult, fogták a szerszámaikat, és indultak a kincs után, de előtte meghívtak magukhoz másnap estére. Úgy látszott, egyhelyen élnek, és kiderült, hogy az egyikük kislának valami születési szertartása lesz, ahol a család és a barátok is részt vesznek. Magyarázták, hogy nagy megtiszteltetés lenne nekik, ha részt vennék én is az ünnepségen. Persze azonnal igent mondtam. Holnap este nyolckor találkozunk ugyanitt, búcsúztak tőlem.

Na, Milán érinthetetlen hullágetőkkel mulatozol holnap. Nem egy mindennapi program.

Már alkonyodott, a népek a templomokba indultak, hát én is taláalomra beléptem a közel kétezer szentély egyikébe. Éppen valami szertartás kezdődött, az emberek a cipőjüket vetették le, én is kifűztem az enyémet, s mikor már a kezemben tartottam mindkettőt, egy nyolcév körüli kislány kikapta a kezemből, és rohanni kezdett vele.

Na, Milán, ez a kis kócos ördög ellopta az egyetlen pár zárt cipődet, pedig itt az kell a gyakran bokáig érő mocsok miatt. Most meg ellopták! Szaladtam a lány után, aki a templom melletti hatalmas fához ért, a földre vetette magát, törökülésbe rendezte lábát, és maga elé tette a cipőmet. Hát mit akar ez? Nem értettem. Ekkor vettem észre, hogy mellette mindenütt gyerekek, főleg nála néhány évvel idősebb fiúk ültek, előttük cipők.

Ezek itt mind cipőörök, jöttem rá, akiknek majd dobnak néhány paisát a szertartás során megtisztult hívők. És ebben a pillanatban az én kis öröm elől a szomszédjában kuporgó kölyök megpróbálta elvenni a cipőmet. A lányka nem hagyta, rángatták ide-oda, pedig a fiú előtt már öt pár cipő várakozott. A kicsi lány hatalmas fekete szemébe könny gyűlt, érezte, hogy az egyetlen pár cipőjét is elveszik most tőle, de ekkor odalépett Fecske Milán, hogy igazságot tegyen. A fiú fölé hajoltam, aki észre sem vett az ádáz küzdelemben, és elüvöltöttem magam magyarul.

– Azonnal abba hagyod, vagy szét rúgom a segged!

Mindketten megmerevedtek, egyik sem mozdult, aztán lassan fölnéztek rám. Kivettem a kezükből a cipőmet, és a lány elé tettem. Ujjammal megfenyegettem a fiút, talán érti ezt a mozdulatot, gondoltam, és hogy nyomatékosítsam óhajomat, lehajoltam hozzá, és mély hangon ennyit mondtam.

– Megértettél?

És a fiú, mintha tényleg értené, ezt felelte:

– Yes, sir!

A lány meg könnyes szemmel mosolygott, én rákacsintottam, aztán be a templomba.

Mikor vége lett a szertartásnak még egy virágfűzért is kaptam a nyakamba. Így, fűzéréstül, homlokomon a piros ponttal mentem a cipőmért. A fiú előtt már csak egy pár volt, és mellette egy rongyon, négy tíz paisás. Tehát cipőnként tíz paisát adtak neki a bűneiktől megtisztult hinduk.

Elővettem egy rúpiát, és a kislány kezébe nyomtam, de úgy, hogy a fiú is lássa, hogy az az én egy pár cipőmmel kétszer annyit keresett, mint ő az öt párral. A lányka meglepően reagált. A kezembe nyomta a cipőmet, riadtan körbenézett, és elrohant. Nem hálálkodott, de még csak meg se köszönte, hanem nyom nélkül fölszívódott. Álltam ott, először nem értettem, de aztán rájöttem. Nyilván attól félt, hogy a nagyobb kölykök elveszik tőle hatalmas keresetét.

A fiú meg – lehetett úgy tízéves – leguggolt a negyven paisája mellé, és most meg ő sírta el magát. Erre elővettem egy ötven paisás acélpénzt, amin az indiai parlament képe látszott, és az alumínium tízpaisásai mellé dobtam.

– Na, kisöreg, ma te is megkeresed az egy rúpiát – mondtam neki, mire kikapta az ötvenpaisást az alumínium tízesek mellől, és a zsebébe rejtette.

Ahogy mentem visszafelé a templom lépcsőjéhez, hogy kényelmesen leüljek, és befűzzem a magasszárú cipőmet, eszembe jutott az egyik pihenőszerájnál látott jelenet. Makákók tanyáztak a szabadtéri büfé környékén, hogy rávethessék magukat valami maradékra, elhullatott, ehető szemétre. Volt közöttük egy vézna, félkarú is, akinek valószínű egy leopárd tépte le a karját. Ez persze mindig lemaradt az étel megszerzéséért vívott küzdelemben. Na, komám, egyél, mondtam, és dobtam neki egy kekszet. Főlkapta, de nem tudta megenni, mert a legnagyobb majom rávette magát, és elvette tőle.

Akár a makákóknál, ezeknél a gyerekeknél is hiányzott a szolidaritás, a kisebb, a gyengébb védelme. Erősebb vagyok, hát elveszem tőled.

Befűztem a bakancsom, és látom, hogy cipőőrök közül néhányan követtek, és most a tenyerüket nyújtogatva álldogáltak előttem.

– Plase, sir! Please! – nyöszörögték szenvedő arccal.

Nyilván elterjedt közöttük, hogy van itt egy fehér balek, aki szórja a rúpiákat meg az ötven paisásokat. Most ők is jöttek a jussukért. Intettem, hogy menjenek, nem adhatok mindenkinek, de egyre erőszakosabbak lettek, amikor fölszattant mögöttem egy éles hang.

– Paksistan dzsao! Pakistan dzsao!

Mire a gyerekek szétrebbentek.

– Mit mondott nekik? – kérdeztem.

– Hogy takarodjanak Pakisztánba! – válaszolta.

Ekkor vettem csak észre, hogy a templomszomszédom az, akivel már a szertartás alatt is váltottam néhány szót angolul, be is mutatkozott, Ajay Rajputnak hívták. Neki is virágfűzér fityegett a nyakában, és intett, hogy menjek vele.

– Apám örülni fog, hogy eljöttem ide – emelte meg a virágfüzérét.

Tűrhetően beszélt angolul, és láttam, örül, hogy együtt látják a szőke fehéremberrel. Amikor ismerőseivel találkoztunk, széles gesztussal integetett nekik, aztán rám mutatott, és mondott valamit. Csak néhány utcányira laktak, apja ortodox hindu, de nagyon érdeklik a távoli világok dolgai, ezért meghívna hozzájuk, magyarázta.

A Rajput család jómódú lehetett, legalábbis ottani viszonylatban. A nappaliban fogadtak, ahol egy ebédlőasztal főhelyén trónolt a családfő, Ajay apja, mellette a fiatalabb fia, aki kezet nyújtott nekem és bemutatkozott. Ő mellé telepedett le Ajay. Három nő, két fiatalabb meg egy idősebb álltak az asztal mellett, de őket nem mutatták be. A családfő is csak egy főhajrással köszöntött, és intett, hogy foglaljak helyet vele szemben az asztal másik végén. A nők nem ültek le, nem ettek velünk, hozták az ételleket, lesték a családfő kívánságait, aki nem beszélt velük, hanem egy-egy pillantással, kezének intésével irányította őket.

Tudtam, hogy az ortodox hinduk vegetáriánusok, ezért nem félttem annyira az étellektől, mert azt már láttam, hogy a hússal hogyan bánnak errefelé. A henteseknél föllógatják őket a bejárat előtt, hűtő nincs, és a legyek csak akkor röppennek el róluk, ha az árus levesz egy darabot, hogy vágjon belőle a vevőnek. Amúgy is tisztának tűnt a ház és a lakói. A mártásokat meg, melyeket a rizsre és a zöldségekre locsoltunk, jó csípősre főzték, ami maga is fertőtleníti. A puri, az olajban sült lepény meg még forró volt. Akadt a menüben bab, lencse, némelyik hasonlóan elkészítve, mint a mi főzelékeink, szóval végre jóllaktam ízletes, meleg étellekkel a nagyobb fertőzés veszélye nélkül.

Csak az zavarta önfelelt falásomat, hogy a gazda folyton kérdezett. Európáról, a hazámról, a kommunistákról, az új kapitalistákról, hogy keresztény vagyok-e, hogy mivel foglalkoznak a szüleim, hogy lehet-e nálunk templomba menni, hogy mennyibe került otthon az a ruha, ami rajtam van, és abból hány liter benzint, és hány kiló lisztet lehet venni? Szóval, nem túlzott Ajay, hogy érdeklődő az apja, mert bizony megoldoztam azért a vacsoráért. A fia alig győzte fordítani, mikor teleszájjal válaszoltam.

A homályos helyiséget vastag szőnyegek borították, akadt néhány mély fotel is, a sarokban egy istenség szobra mellett egy oltáron szantálfa füstölők parázslottak, előtte tálkában virág, a földön ezüsttányérban az aznapi pudzsa, az isteneknek szánt édes-ségszerű rizsből és gyümölcsökből.

– Itt imádkozik reggelente hatkor a család – mondta Ajay, mikor látta, hogy gyakran pislantgatok a sarok felé. – Siva – tette hozzá – Lord Siva.

Na, gondoltam, ezek is itt a pusztító istenséget imádják.

– És kikből áll a családod?

– Hát apámból, az öcsémből, a két húgomból meg anyámból.

Na, akkor a két fiatalabb nő a húgai lehetnek, az idősebb meg az anyja, pislantotam a nőkre, akik mereven álltak a fal mellett, és várták a családfő újabb parancsait.

A férfi homlokára, kis vonással a közepén, fehér háromszöget pingált, ami azt jelentette, hogy ő ortodox, tudtam meg Ajaytól.

– Nagyon praktikus – súgtam neki.

– Mi?

– Hát, hogy ti, a homlokotokra rajzoljátok, hogy mifélek vagytok; hogy aznap imádkoztatok-e már, hogy lány vagy asszony-e az illető, mint nálunk az autók a rendszámaitak úgy hordjátok ezeket.

Ő csak vonogatta a vállát, látszott, nemigen érdeklik az effélék, a virágkoszorút is inkább csak az apja miatt hagyhatta magán, hogy mutassa neki, járt aznap templomban.

Ajay a vacsora végeztével elkísért egy darabig, és kuncogva magyarázta, hogy az apja már nyilván nekiállt, hogy megtisztítsa magát a velem közösen fogyasztott vacsora miatt.

– Hogy mit csinál? – kérdeztem csodálkozva.

– Hát, hogy veled, tisztátalannal egy asztalnál vacsorázott, maga is beszennyeződött. De annyira kíváncsi az öreg, hogy inkább vállalja ezt.

– És hogyan tisztul meg?

– Biztosan vesz egy rituális fürdőt, meg eszik az öt tehéntermékes kásából.

– Az meg mi?

– Egy olyan kása, amibe tehéntejet, túrót, tisztított ghí vaját, tehénvizeletet, meg tehénürüléket kevernek.

– Tehénhúgyot meg tehénszart? – Álltam meg döbbenetben a járda szélén. Ő is megállt, a szemembe nézett, majd röhögni kezdett.

– Persze! Friss tehénlepényt meg egy kis sárga, habos tehénpisát – nevetett egyre jobban.

Nekem meg az jutott eszembe, lehet, hogy ez azért vitt az apjához vacsorára, hogy jól kiszúrjon az öreggel. Hogy tehénszart meg tehénhúgyot etessen vele, miközben titokban jól kiröhögi. Mert azt láttam, ha az apjával van, akkor igencsak tart tőle.

– De még mindig jobban jár, mint az apja, az én szentfazék nagyapám – folytatta Ajay. – Ő még a teljes ceremóniát végig csinálta, amikor megjött egy bangladesi újtjáról, mert kereskedő volt és a muszlimokkal is üzletelt. Ott aztán olyanokkal evett együtt, ráadásul olyanok főzték a tisztátalan ételleket, amiért keményen tisztogatta itthon magát.

– És hogyan?

– Először meg kellett fürdenie száznyolc különböző medence vízében.

– Egyszáznyolc?

– Várjál, még nincs vége! Aztán át kellett mennie egy olyan helyen, ahol egy bárányfej volt elhantolva, aminek a leölés előtt kicsorgatták a vérét, és ezzel kellett az öregnek bekennie a homlokát. Folyt a fehér szakállán is a vér, úgy nézett ki, mint akit fejbe lőttek az angolok a szipojlázadásnál – nevetett nagyokat. – Aztán újabb száznyolc medencében meg kellett fürdenie, meg tehénhúgyot kellett innia, de nem ám egy kicsit a kásába keverve, mint az apámnak, hanem rendesen betolni egy pohár húgyot. Végül a kaszttanács összes tagját meg kellett vendégelnie – mesélte fulladozva.

– És ez neked olyan vicces?

– Neked elmondhatom, én utálok ezt a sok vallási hülyeséget. Szépen gyűlik a pénzem, és angolul is tanulok, mert én úgy elmegyek innen, hogy vissza se nézek. – Itt fölerősítette a hangját – Amerikába! – kiáltotta ki hétpeccétes titkát a Váránasi éjszakába. – Na, megyek haza, szeretném látni az öreg képét, ahogy elnyámmogja a húgyos-szaros kását. Holnap gyere el az irodámba, kapsz egy rendes amerikai kávé, itt van a cím – intett, aztán a kezembe nyomott egy névjegykártyát, és elindult hazafelé.

Másnap dél körül a forráság elől betámolyogtam a legközelebbi templomba, ahol a kőfalak kellemes, hűvös levegőt árasztottak. Egy kisebb szentélybe jutottam, s mikor körülnéztem a félhomályos helyiségben, egy simára csiszolt, úgy másfél méter magas, vaskos kőoszlopot vettem észre a szoba közepén, ami egy peremes vályúból ágaskodott fölfelé.

Ekkor belépett két asszony, az egyik a kőrudat tejjel kezdte locsolgatni, a másik meg vajat kenetett rá. Ahogy csúszott a keze a simára csiszolt vastos gránitrúdon, melynek a vége szépen le volt gömbölyítve, bizony nem gondolhattam másra, mint amikor a svéd Lizmet a swinger klubban az én kőkemény oszlopomon csúsztatgatta sikamlós kezét.

Az asszonyok észre sem vették, hogy a sötét sarokból kigúvadt szemmel lesem, ahogyan simogatják, kenetik, kényeztetik azt az óriási álló valamit.

Mondjuk ki: azt a hatalmas, álló kőfaszt.

És alatta? Alatta meg egy punci volt, abból emelkedett fölfelé. A pereme két szeméremajkat formázott, a tej és a megoldvadt vaj egy kitüremkedő perembe folyt. Ahogy az asszonyok dolgoztak azon a méretes löcsön, istenuccse, merevedésem támadt.

Mikor végeztek, és elmentek, közelebb léptem az oszlophoz, ekkor belépett egy idősebb brahmin. Látva, hogy értetlen pofával bámulok, a meredező gránitra mutatott.

– Shivaling! Lord Siva – mondta.

Ezt meg már végképp nem értettem. Hogy lehet Siva istenség egy nagy fasz. Intett, hogy várjak, és hamarosan visszajött egy fiatal pappal. Ő is féltelmetlen volt, csak a dereka köré csavart egy lepedőfélét, a nyakában meg egy nagy barna golyókból fűzött lánc lógott.

– Segíthetek? – kérdezte angolul.

– Azt hiszem, igen. Kérem, mondja meg, mi ez?

– Ez egy Siva-lingam.

– Egy fallosz?

Bólintott, és végigsimított kopasz fején.

– Igen, de ezt mi másként mondjuk. Ez egy Shivaling. Siva isten megtestesült alakja, az isten kettős természetének mása. Bár Siva az aszkézis, a világtól való visszavonulás istene, mégis leginkább a fallosz alakjában tiszteljük, amely az erotika és a szexuális energia szimbóluma.

– De miért?

– Mert mindig erekciós állapotban van, de soha nem ontja, hanem mindig visszatartja magát.

Bólogattam, miközben arra gondoltam, hogy az a vajas, tejes lé ott nekem mást mutatott. Főleg, ahogy a nők simogatták, kengették, csúsztatgatták rajt a tenyerüket.

– Ez meg a yoni – mutatott a kőpuncira.

– Ugye, ez egy...

– Lényegében igen – vágott közbe, mielőtt befejeztem volna a kérdésem.

Most már csak azon tűnődtem, hogy ez most kívülről vagy belülről ábrázolja az aktust? Hiszen alul volt a pina, és abból állt fölfelé a fasz. Mintha rájött volna a fiatal brahmin, min töprengek, megszólalt.

– De ne feledje! A lingam, bár folyton erekciós állapotban van, de mindig visszatartja magát. A szexuális energia nem kifelé, hanem befelé távozik. Kígyó módjára felkúszik a gerincoszlopon, és ha eléri a fejtetőt, megvilágosodáshoz vezet.

Na, Fecske, mondtam magamnak, akkor te ezért nem világosodtál meg eddig. És ha ez így van, akkor továbbra se fogsz. Te nem az a fajta vagy, aki szívesen visszatartja magát. Hogy csak folyton álljon a lingád, te meg arra várjál, hogy föl, a gerinceden át, majd az agyadba spriccentesz. Ez, komám, nem a te vallásod!, mosolyodtam el. Amit ő nyilván félreértett, mert visszamosolygott.

– Itt van a közelben a Jangamawadi Math kolostor. Ha érdeklis a téma, ott több száz-ezer Siva-linga is van. A hívők odaviszik az apró linga szobraikat. Kőből, fából, vasból, de még szárított fekete Gangesz iszapból is akad ott.

Nekem persze egyből a párizsi szex múzeum jutott eszembe, azzal a sok dákóval. Hát már ott is untam, dehogvis nézem meg ezt a monumentális Siva-kuki gyűjteményt.

A brahmin indult vissza, de az ajtóban megállt.

– És ha az ajándékboltokban vásárol egy lingát, mert itt a városban mindenhol kap, nehogy péniszként említse, mert meglincselik.

– Kik?

– Mindenki. Az árusok, meg a hindu vásárlók is. De ezt maga úgy sem érti – legyintett, és eltűnt a templom mélyén.

Nyolckor a megbeszélthelyen várt az egyik hullaégetőmunkás, s úgy tíz perc séta után egyre szűkebb sikátorokba vezetett. Végül befordultunk egy udvarba, melynek egyik oldalát egy leomlott ház romjai, a másik kettőt meg egy dűledező épület falai határolták. Az udvar már tele volt emberekkel. Néhány férfi a földön ülve zenélt, dobon, fűrlyán meg egy kis harmóniumon játszottak, a nők meg tarka szárikban pörögtek-forgtak, amit a többiek tapssal kísérték.

Igazi bulihangulat, nyugtáztam magamban. Mégis minden; a kopott emberek, a romos épület, a szemetes udvar büze valahogy világvége hangulatot árasztott.

Egy félhomályos helyiségbe vezettek, ott ült az anya, ölében a csecsemő, akit az apja azonnal a kezembe nyomott, hogy a magas fehér idegen, a díszvendég – mert már láttam ezt a szerepet osztották rám – áldja meg, vagy csináljon vele valami hasonlót. Fogalmam sem volt, hogy mit kellene tennem. A baba úgy egy hónapos lehetett, és azonnal üvöltetni kezdett, amikor elvették az anyjától. Az udvarról betódultak az emberek, hogy a fehér varázsló hogyan adja az áldását, én meg egyre zavartabban topogtam.

Na, Milán rögtönözz valamit, biztatgattam magam.

Végül, mikor mindenki elcsöndesedett, az összes mélyfekete tekintet rám szegeződött, kezemben a csecsemővel meghajtottam magam a négy égtáj felé. Aztán a két szem között megérintettem az orra tövét, ahol a hatodik csakrát sejtettem, végül saját tengelyem körül körbe forogtam, miközben magasba emeltem, mintegy fölmutattam a gyereket.

A tömeg ekkor a csecsemő nevét kezdte kiabálni:

– Abhiraj, Abhiraj, Abhiraj!

Erre visszaadtam az apjának, aki úgy tűnt, elégedett volt az áldással, mert mély meghajlással vette át tőlem a fiát. Ezután az anya visszakapta a csecsemőt, aki azonnal elhallgatott, engem meg a szomszéd helyiségbe kísérték. Megjegyzem, éppen időben, mert a sok izzadó, lihegő kíváncsiskodótól a levegő egyre nehezebb, párásabb, bűdösebb lett, úgy éreztem, mindjárt megfulladok.

A másik szobában kizárólag férfiak üldögéltek a földön. Nagyon sötétbőrű, alacsony növésű, izmos és a bételrágástól hiányos, feketefogú férfiak. Vidáman töltögettek a palackos üdítőitalokból, meg akadt valami tömény is, néha abból is került a zöld és sárga limonádékba.

Egy kevéskét mindegyik beszélt angolul, ketten egész érthetően, ők vitték a szót. Megtudtam, hogy ez egy Naamkaran ünnepség, amolyan névadószertartás. Mikor

már elmúlt egy hónapos a csecsemő, a szülők bemutatják a világnak, és nyilvánosságra hozzák a nevét.

Akkor azért tetszett nekik annyira, amikor körbe mutogattad a kölyköt, és azért kiabálták a nevét, gondoltam. Megint mákod volt, Fecske. Lehet, hogy most már ők is így csinálják ezután, kapott el a hübrisz. Persze amilyen odaadó hódolattal néznek itt rád, szinte bármit teszel, mindent lelkesen fogadtak volna.

Nagy megtiszteltetés, hogy a kis Abhirajnak én leszek a névadószülője, magyarázta az apa, ami nyilván valami keresztapa feleséget jelenthet. Meg is kértek, írjam le a nevem, ha majd megéri ezt Abhiraj, elmondhassák neki világra szóló szerencséjét, hogy egy angol úr a névadópapája.

Leültettek maguk közé a mocskos szobában, mert bizony a fal, a szőnyegpadlószőrű aljzat mind-mind kopottnak, mocskosnak tűnt. A szoba közepén egy tálban valami csipsz féle volt, abból szemezgettek, majd lenyalták az ujjajukat, és újra vettek.

Milyen különös a sors, Milán, már másodszor leszel angol úr – mert azt tudtam, hogy fölösleges lenne itt nekem Magyarországról hadoválnom –, és ha Párizsban Marwan, az algériai berber fiú adott már neked egy remek angol nevet, akkor maradjál annál, gondoltam, és a kezembe nyomott papírlapra ezt írtam:

Sir Robert Baxter
London

Az egyikük, aki ismerte a latin betűket felolvasta, mire örömkialtásba tört ki az ünneplő közönség. A férfiak körém gyűltek, itallal kínáltak, és nagyon tetszett nekik, ahogy a derekamról lecsatolt nikkelezett bögrémbé kértem a töményt, mert az üdítőt, akár a nyállal már dúsán összekent csipszet udvariasan, de határozottan visszautasítottam. Úgy láttam, a saját bögréből ivásról azt gondolták, ez az angol, kivált a londoni lordoknál ősi hagyomány. Viszik magukkal mindenhova elődeiktől örökölt bögréjüket, mert rangjuknál fogva csak abból ihatnak.

De ennyi előkelőség, nemes elegancia láttán, hamarosan elmondták, hogy bizony őket sem akárhonnan szalasztották. Igaz, hogy az érinthetetlenek kasztjához tartoznak, vagyis páriák, kítaszítottak, amit dalitoknak vagy haridzsánoknak is mondanak, talán hallottam már erről – mire én szomorúan bólintottam – But! Azonban! Vágtak egymás szavába, a váránasz páriák egészen mások. Nézzem csak, hogy ez a közösség is milyen szép házban él. Nem ám az utcán, vagy egy városszéli kunyhóban, hanem itt bent, a központban, egy ilyen csinos épületben.

Elmondják-e nekem, hogy miért e mérhetetlen szerencse?

Én meg hogy nem is vágyok jobban semmire, minthogy meghallgassam, miért élnék ilyen remek házban, ők, a páriák, vagyis a dalitok.

Rövid vita után kiválasztották maguk közül, hogy melyikük világítsa meg nekem e remek hír mesés okát.

Egy nyírottbajszú, jóképű, nagyon sötétbőrű fiút hívtak be a zenészek közül, ő kezdett bele a történetbe.

– Siva isten felsége, Párvati istennő megkérte a férjét, mivel annyi szépet hallott már Váránasziról, vigye el őt oda. El is jöttek, de Párvati elvesztette a városban az egyik fülbevalóját. „Jaj, drága uram, nincs meg a kedvenc fülbevalóm”, panaszkodott az istennő. „Ne búsulj, kedves feleségem, visszamegyek én Váránasziba, és megkeresem ne-

ked”, felelte Siva. Így is lett, de hiába kutatta át az egész várost, sehol sem találta. Mikor ezt megtudta Párvati, még nagyobb sírásban tört ki. De tudomást szerzett erről Visnu istenség is, és most ő indult el, hogy fölkutassa a fülbevalót. Hamarosan vissza is tért az ékszerrel, de mikor átadta Párvatinak, az fölkiáltott: „De hiszen valaki kifejegette ebből a gyönyörű drágakövet”, zokogott még keservesebben. Siva nagyon felháborodott, és már indult is vissza, hogy fölkutassa a tolvajt. Addig kérdezősködött, míg megtalálta a bűnöst, aki ráadásul egy pap volt. Egy brahmin! – Nézett körbe jelentőségteljesen a mesélő, mire az összes halottégető a barahmin szó hallatára buzgón bólogatni kezdett. – „Te megloptad Siva istent és szeretett feleségét, Párvatit? Példásan megbüntetelek, hogy mindenkinek elmenjen a kedve az efféle gyalázatos tettektől”, mondta Lord Siva. „Mostantól te és az összes utódod érinthetetlenek lesztek, kiteszítva fogtok élni a világ végezetéig!” A brahmin térdre vetette magát: „Könyörülj rajtam irgalmas Isten, hiszen nem tudhattam, hogy az a fülbevaló Párvatié. Bár brahmin vagyok, de szegény, csak azért vettem el a drágakövet, hogy a családomnak enni adhaszak.” Siva látta, hogy a pap igazat beszél, így haragja elpárolgott, de a szavát már nem vonhatta vissza. Ezért ekképpen enyhítette a büntetést: „Mivel tudatlanságból cselekedtél, így bár érinthetetlenek lesztek, de hogy utódaid ne éhezzenek, az átok mellé ajándékot is adok. Ezentúl akit te vagy az utódaid égetnek el ebben a városban, az megtisztul és egyből a Nirvánába kerül. Az égetésért járó pénzt pedig ti kapjátok” – fejezte be csillogó szemmel a fiatalember.

Én tapsolni kezdtem, aztán összeérintettem az öt ujjam, és meghajtottam magam a mesélő felé. Megint töltöttek nekem, a bögrémmel végigjártam a szobát, és az összes szerencsés hullaégető páriával koccintottam.

Így örvendeztünk, mulatoztunk sokáig, én, Sir Robert Baxter, az angol lord és ők, a bukkott angyalok, a brahminok leszármazottai. ■ ■ ■

Kerékgyártó István (1953. Kaposvár) regényei a Kalligram kiadónál: *Makk ász az Olajfák hegyén* (2003), *Trüffel Milán, avagy egy kalandor élete* (2009), *Rükverc* (2012), *Hurok* (2014), *A rendszerváltó* (2017), *Szeretett Gazdám avagy Egy vezér ifjúkora* (2020)
